

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XXXVIII. De concausis vel cooperatoribus ad injustam
damnificationem, & de ordine restitutionis inter eos servando.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

CASUS XXXVIII.

De concausis vel cooperatoribus ad
injustam damnificationem, & de
ordine restitutionis inter
eos servando.

SIntinus pro cura examinandus interrogatur 1. *An ad restitutionem obligetur Dominus, qui coram servis querulatur, quod nullus eum vindicet de inimico, unde ipsi permoti inimicum occiderunt.* 2. *Quid si servi iam erant parati occidere, aut limites mandati excedant.* 3. *Quid si mandatum sit revocatum, aut ipsi simulent ejus ignorantiam, vel revera sint oblitii, aut putent revocationem non esse seriam.* Ibid. *Quid si Dominus mandatum revocare non possit, possit autem monere damnificandum, sed non nisi cum periculo vita vel infamia.* Ibid. *Quid si damnum in sui gratiam factum ratum habuit, aut paratum in sui gratiam occidere non impediat.* 4. *Quid si ipse mandatarius propter executionem mandati vel consilii damnum patiatur.* 5. *Quid si revocet consilium,* 6. *Aut sit ipsi utenti nocivum.* 7. *Aut volenti furari suadeat, ut potius furetur rem Pauli, quam suam, aut timens, ne sibi furetur, ostendat thesaurum Pauli, vel suadeat, ut furetur hoc die, aliam furaturus cras.* 8. 9. *Quid si suo exemplo alios in damnum induxit.* 10. *Quid si plures mutuo suffragio, consilio, consensu in damnum influant, aut quis Titium condemnari faciat per unum verum & alterum falsum testem.* 11. *Quid de*

de palpone. 12. De dante recursum. 13. De participante. 14. *Quid si damnum non impediatur.* 15. *Vel famulus Domino fures non prodat.* 16. *Et prodere alteri dissuadeat.* 17. *Quid in dubio, an suum consilium sit causa damni, aut pro damno non satisfecerit.* 18. *Et seq. Quo ordine predicti omnes restituere teneantur?* 21. *Et seq. Pro resolut.*

QUÆR. I. Quid circa concausas vel cooperatores ad injustam damnificationem?

R. I. Non solum, qui damnum principaliter intulit, sed & omnis, qui ad inferendum movit vel cooperatus est, ad restitutionem obligatur, uti certum est ex propositione 39. ab Innoc. XI. damnata: *Qui alium movet aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.* Nec obstat, quod damnum absque eo causatum fuisset; nam sufficit, quod quis de facto in damnum physicè vel moraliter influat; tunc enim est vera causa damni, per consequens obnoxius restitutioni, ut contra Palud. Anton. Sylv. Nav. Tolet. tenet Cajet. 2. 2. q. 62. a. 7. Sotus, Medin. Valent. Rebel. Vasq. de rest. c. 9. dub. 1. & alii communissimè &c. Modi autem, quibus quis cooperari potest alterius damno, ex D. Thom. q. 62. a. 7. sunt novem his versibus expressi; *Jussio, consilium, consensus, palpo, recursus, participans, mutus, non obstans, non manifestans.* Sex primis modis concurritur positivè per actionem physicè vel moraliter influentem, reliquis tribus negativè damnum non impediendo. Et quidem

R. II. Ratione *Jussionis* seu mandati obligatur restituere, quisquis expressè vel tacitè man-

C c

da-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

davit alteri inferre damnum, sive sit Superior sive æqualis, &c. expressè mandat, qui verbo verò scripto jubet suo nomine damnum fieri, tacitè mandat, qui id clarè non asserit; significat tamen sibi placere, ut damnum inferatur, ex quo alii moventur ad damnum inferendum; ut si Dominus coram famulis suis dicat, quis me de tali vindicabit? quantum deberem illi, qui talem spoliaret, occideret? &c. Excusatur tamen à restitutione mandans.

3. 1. Si mandatum non sit traditum executioni, quia tunc in effectu nullum damnum est illatum.

2. Si mandatarius ad inferendum damnum aliunde paratus per mandatum (idem est de consilio) nec motus, nec confirmatus fuerit, nequidem ad damnum celerius aut animosius inferendum; aliàs enim teneretur saltem, in quantum interfuisset, damnum non ità celeriter & animosè fuisse illatum. *Azor, Rebel. Vasq. n. 6. Bannes q. 62. a. 7.* Ratio est, quia ejus mandatum vel consilium tunc in damnum non influit, etsi ipse peccet in affectu damnum, quantum est de se, intendendo. Excusatur

3. Si mandatum verbo, scripto vel nuncio fuerit efficaciter revocatum, ità ut omnibus mandatariis mediatis & immediatis innotuerit, quia, si tunc pergant damnum inferre, non moventur auctoritate seu voluntate mandantis, quam sciunt non ampliùs existere, sed malitià proprià; idem est, si mandatarii limites mandati excedant, ad illum excessum non tenebitur mandans, nisi eum vel ejus periculum præviderit, qualiter prævidisse præsumitur, si periculum actioni mandatæ utcunq; sit conjunctum, v. g. jussi

jussi percutere & vulnerare, occidunt; ex mandato incendendi horreum simul conflagent ædes & stabula vicina, etsi contra voluntatem incendientium, quia volens causam censetur etiam voluisse effectum, quem novit ex tali causa plerumq; sequi. Si mandatarius putet revocationem mandati non esse seriam; aut revocationis oblitus in vim mandati damnum exequatur, mandans adhuc tenebitur ad restitutionem, quia ejus autoritas perrexit movere mandatarium ad damnificandum. Si mandatum revocare velis, sed non possis, teneris monere damnificandum etiam eum æquali tuo damno, ut sibi caveat; si nec hoc possis, adhuc teneris ad damna ex tuo mandato secuta, sicut, si voluntariè injecisses ignem in tectum vicini, quem mutatâ mente velles restinguere, sed non posses.

4. Si damnum in suâ gratiam jam factum solum ratum habeat, ad nihil tenetur, nisi in quantum ex furto vel rapina factus est ditior, *Ratio est*, quia nec Physicè, nec moraliter in damnum influxit, utpote jam ex toto positum. Neque obstat Reg. 10. juris in 6. quæ dicit: *ratihabitionem retrahit & mandato equiparari*, nam intelligitur tantum de casibus in jure expressis, qualiter non est præsens.

5. Si aliquis absque tuo mandato velit in gratiam tuâ aliquem mutilare, spoliare, &c. Mulier ex te prægnans velit prolem occidere, si id scias, nec impedias, cum possis, *Molina* simpliciter te obligat ad reparanda damna, sed alii meliùs distinguunt cum *Laym.* vel enim alter scit suum malum propositum in tuâ gratiam conceptum esse tibi cognitum, tunc si non impe-

dias, cenferis illud gratum habere, & tacitâ approbatione movere; fecus fi ille ignoret te hoc fcire, tunc enim tua approbatio ignorata, quamvis fortè exiftat, ad damnum movere non potest. Ideoque ad nihil teneberis, nifi ex officio vel contractu obligeris damnum impedire, eò quòd dampnificaturus fit tuus fubditus, filius, fervus, &c.

5. 6. Quid fi mandatarius propter executionem mandati mei damnum patiatur, vulneretur, mulctetur, in rotam agatur? *q.* Quamvis communior & verior fit fententia, quòd mandans debeat mandatarium fervare indemnem, nifi aliter fit conventum, vel pretio fit conductus, quia mandatarius non fuo, fed mandantis nomine & periculo damnum infert; nihilominus probabile eft, quod cum *Tamb.* docet *Sporer c. 3. n. 14.* fi mandatarius fponte & liberè mandatum accepit, maximè fi pretium accepit, tunc mandantem (idem eft de confulente) ad nihil teneri, quia volenti non fecit injuriam; fi verò vi vel fraude ad dampnificandum impulit, non tantùm tenetur dampnificato, fed & mandatario ad omnia damna, quæ prævidit, vel tanquam communiter conjuncta prævidere debuit, &c. quia hæc omnia funt mandanti vel confulenti faltem indirectè voluntaria.

6. *q.* III. *Ex Confilio* tenetur omnis, qui rogando, monendo, promittendo, animando, motivum aut modum proponendo eft caufa damni, nifi confilium ita efficaciter præviè fit revocatum, ut non pergat ampliùs movere, unde, fi dedifti confilium v. g. oftendifti viam & modum, fuafifti medium utile aut motiva, quæ non obftante tuâ revocatione pergunt movere ad

ad inferendum damnum, teneris restituere, quia consilium tuum non est efficaciter revocatum, & revera adhuc influit in damnificationem; si nudè suavisisti vel rogasti, aut consilium tuum fuit falsum vel inutile, & ante damnum illatum revocasti, & ostendisti esse tale, es liber à restitutione, quia desit ratio motiva, & si talis pergat damnificare, non à tuo consilio, sed à sua malitia movetur. Hinc

Resolvuntur sequentia. 1. Si consilium tuum 7.
sit nocivum ipsi utenti vel petenti, ad nihil teneris, nisi sit fraudulentum juxta Reg. juris 62. in 6. *nullus ex consilio, nisi fraudulentum sit, obligatur.* Ratio est, quia liberè petit & sequitur alienum consilium, & damnum infert non alieno nomine ut mandatarius, sed proprio, ergo seclusâ fraude nulla ei fit injuria, fraudem autem committere censentur, & per consequens ad reparanda damna ex suo consilio secuta tenentur consiliarii Principum, advocati, medici, confessarii, chirurgi, &c. qui ex officio præferunt scientiam muneri suo congruam, quam tamen non habent; si consulens dicat se non esse satis certum de veritate consilii, vel alter sciat ipsum esse imperitum, ad nihil tenetur, si alter ejus consilio temerè usus damnificetur.

2. Semper est obligatio resarciendi damnum, quod utens tuo consilio infert tertio, ut si Cajus te consulente opprimat virginem, vulneret inimicum, &c. quia hoc damnum injustè & iniuri patiuntur ex tuo consilio: ad quid obligetur Confessarius malè consulens vel omittens pœnitentem de restitutione monere, dixi *Cas. preced. n. 16.*

3. Qui furi parato auferre 100. à Petro, sua 8.

det tantum auferre 50. vel parato auferre Petro & Paulo, suadeat, ut tantum auferat Petro, ad nihil tenetur; quia non causat damnum, sed tantum impedit ex parte, cum non possit ex toto.

4. Qui volenti furari vel occidere nunc, animo impediendi suadet, ut fiat post dies 8. bene facit, quia utiliter gerit rem Domini. Econtrà qui volenti occidere vel furari post octo, suadet, ut occidat vel furetur nunc, plerumque peccat, quia damnum impedit, & voluntas malefactoris interim mutari potuisset; ideoque pro rata spei tenetur ad restitutionem.

5. Si volenti à Petro furari majus, suadeas, ut à Paulo furetur minus, item si furi indifferenti ad furandum à Petro vel Paulo suadeas, ut furetur à Paulo ditioze, probabilius peccas contra justitiam, tenerisque ad restitutionem, quia Paulus æquè habet jus in suum minus, quàm Petrus in suum majus.

9. 6. Si fur seriò minetur mortem, vel auferre meum thesaurum, nisi ostendam alienum, licitè id facio, quia ostensio se indifferenter habet ad furtum, & est gravis causa ostendendi; si fur velit sibi ostendi determinatè meum thesaurum, non licet ostendere alienum, quia est tantum determinatus ad auferendum meum, si ergo ostendam alienum, sum causa damni illati tertio, secus, si indifferenter se habeat ad auferendum thesaurum quemlibet, vide dicta Cas. præc. à nu. 10.

10. 7. Sed quid, si aliquem meo exemplo in damnum induxi? R. Si tuo exemplo movisti Cajum ad actionem Cajo damnosam, v. g. ad lusum noxium, ad furtum, propter quod mulctatur,
ad

ad duellum , in quo vulneratus est , ad nihil teneris Cajo , quia Cajus in actionem periculosam liberè consentit. Si verò Cajus tuo exemplo motus sit ad inferendum damnum tertio v. g. ad percutiendum , mutilandum vel spoliandum Titium , probabiliùs teneris in defectu Caji resarcire hoc damnum. *Ratio est*, quia Titius non consentit , & habet jus , ut sine gravi causa non ponatur actio , ex qua alter moveatur ad inferendum sibi damnum , idque est conforme propositioni 39. ab Innoc. XI. damnatæ sup. n. 1. de Theologo , Advocato vel Medico , qui docuit noxia principia , dicam Cas. 42. n. 3. ubi n. 5. dicam de eo , qui alium fraudulenter à Religione abstraxit.

§. IV. *Consentiens* hic vocatur , qui suâ approbatione causa est , ut damnum fiat , ut si quis consentiat vel subscribat tributo injusto , causæ vel electioni iniquæ necdum sufficienter conclusæ ; si jam plenè conclusa sit , ejus approbatio est quidem peccatum injustitiæ internum , non tamen inducit onus restitutionis ; quia damnum non causat , sed supponit. II.

Si plures mutuo suffragio , consilio , consensu , cooperatione damnum inferant , aut ad inferendum se mutuo animent , singuli tenentur & quidem in solidum , si quilibet ita influat , ut cujusvis influxus se solo sufficiat ad totum effectum , ut si quilibet infligat vulnus lethale , plures consulentes suggerant motivum plenè persuadens , plures admoveant faculam ad horreum incendendum , &c. aut si singulorum influxus non sit quidem se solo causa sufficiens ad totum damnum , est tamen causa necessaria , ita ut sine eo damnum non fieret , ut si septem vota sint necessaria ad

iniquum tributum, ad conde mnandum Innocentem, vel quatuor auferant cistam, quam tres ferre non valuissent, cum enim tunc quilibet seorsim possit & debeat impedire totum damnum negando suum concursum, singuli concurrando sunt causa totius damni.

Econtra si cujuslibet influxus se solo non sit sufficiens ad totum damnum, neque necessarius, ut si milites injustè devastent urbem, plures studiosi diripiant vineam, singuli probabiliter non tenentur ad totum damnum, sed tantum pro sua rata & modo influendi, nam quamvis mutuâ præsentiâ se quodammodo animent, tamen singulorum concursus se solo non erat sufficiens causare totum damnum, & totum damnum absque hoc particulari influxu à reliquo cætu illatum fuisset. *Lessius, Lug. à n. 87. Sporer nu. 68.* vocat sententiam communissimam. *Ratio est*, quia mensura restitutionis hic est influxus in damnum, idèoque non debet esse major obligatio, quàm sit influxus; cum ergo influxus cujusvis militis vel studiosi se solo non sit sufficiens neque necessarius ad totum damnum, non est ratio, cur singuli totum damnum in defectu aliorum reparare obligentur. Si Titium de vero crimine accusas per unum verum & alterum falsum testem, teneris Titio restituere totum damnum, quod inde sequitur, cum enim unus testis non sufficiat ad Titium judicialiter mulètandum vel condemnandum, secundus testis erit causa, quòd Titius iniquè, id est, crimine plenè non probato condemnetur.

12. R. V. *Palpo* dicitur, qui adulando, laudando, instigando movet alterum ad inferendum damnum, v. g. impropèras offenso, quòd se non

non defendat; laudas eos, qui injurias animosè vindicant, &c. teneris ad damna ex tua laude secuta.

§. VI. *Dans recursum* vocatur, qui damnifican- 13.
 cantem recipiendo, protegendo, res furis custodiendo vel emendo, aut quomodocunque patrocinando est causa, quòd damna continuentur vel non resarciuntur, nisi fortè id fiat ex gravi metu, ex quo capite sæpè excusantur caupones & alii in locis solitariis habitantes, qui metu mortis fures, latrones, &c. recipiunt.

§. VII. *Participans* seu cooperans injustæ 14.
 damnificationi, v. g. furi apportando scalas, aperiendo fenestras, servando excubias, exhibendo instrumenta, &c. tenetur ad restitutionem damni inde secuti, alio modo dicitur participans, qui prædam cum fure dividit, sed hic, si aliter in damnum non influat, tantùm tenetur ex re accepta, in quantum participavit.

§. VIII. Omnis negativè damnificans seu non 15.
 impediens grave alterius damnum, cùm facile possit, peccat quidem mortaliter contra charitatem, ad restitutionem tamen non obligatur, nisi ex justitia, hoc est, ex officio vel contractu damnum impedire fuerit obligatus. *Ratio est*; quia non ex læsione charitatis, sed solius justitiæ oritur obligatio restitutionis, ut patet ex dictis Cas. 37. n. 1. Quare *mutus* hic dicitur, qui ante damnum illatum non clamat, non monet, &c. *Non ob- stans*, qui, quando actu fit damnum, non impedit, non defendit vel custodit rem sibi commissam. *Non manifestans*, qui post damnum illatum non admonet, non revelat, &c. Cùm tamen omnes ex officio, contractu vel stipendio ad hoc obligentur; hinc

16. Resolv. seq. 1. Principes, Magistratus, &c. qui non impediunt damna, quæ civibus à latronibus aliisque perniciosis hominibus inferuntur, Statûs Assessores, Consiliarii, Canonici, qui tacendo vel se absentando non impediunt, cùm possunt, tributum, causam vel electionem iniquam, administrator, tutor non avertentes damna Ecclesiarum vel pupillorum, custodes portarum, sylvarum, telonarii, si non invigilent, deferant vel detineant eos, qui merces prohibitas urbibus inferunt, qui in sylvis ligna cædunt, vectigalia defraudant, omnes hi tenentur ad damna è suo neglectu emergentia, quia ea ex officio vel stipendio impedire obligantur; *sed petes*, an custodes vel similes ministri non manifestantes transgressores etiam tenentur ad mulctam, quam hi deberent pendere Fisco? *æ.* Negativè, quia Fiscus ante judicis sententiam nullum jus habet ad mulctam, & ministri ex officio tantùm impedire tenentur damnum in re sibi commissa, non autem per mulctam locupletare Fiscum. *Tamb. Lug. d. 37. n. 101.* aliud est de ipso iudice aut Fisco, si mulctam ab ipso reo convicto exigere negligant, quia ex officio exigere tenentur, etsi oppositum, quod tenet *Lug. n. 97.* etiam sit probabile.
17. 2. Si famulus, cui custodia rei non est specialiter commissa, advertat conservos ex ea furari, & taceat, non tenetur ad restitutionem, secùs, si advertat furari extraneos. *Ratio est* communis persuasio & consuetudo, vi cujus censetur servo semper commissa custodia rerum Domini respectu extraneorum, non verò respectu conservorum, nisi hi cum re furtiva vellent fugere, tunc enim habentur quasi extranei. *Lug. à n.*

à n. 105. ubi addit tunc famulo rem specialiter committi, si detur clavis v. g. cistæ, cubiculi, cellæ, granarii, &c.

3. Qui suadet Titio non obligato ex justitia, sed ex charitate volenti impedire damnum, ut non impediat, ad nihil tenetur, quia non magis tenetur, quàm Titius, sed Titius non obligatur reparare damnum permissum, quia illud ex justitia impedire non tenebatur, ut supponitur, ergo.

QUÆR. II. Quid in dubio, an damnum quis 18.
causaverit, vel pro damno illato satisfecerit?

R. Generaliter hîc valet: *In dubio melior est conditio possidentis*, vide Cas. 2. n. 5. unde, si præviâ diligenti inquisitione dubites 1. An damno injusto sis cooperatus, an damnum causatum sit grave vel leve, an res tibi commodata, elocata, concredita, &c. tuâ culpâ perierit, potes judicare pro tua libertate & innocentia, quæ sunt in possessione, & delicta non præsumuntur. *Sylvest. Medin. Salon. 22. q. 62. a. 7. Lugo d. 18. num. 14. Bardi de consc. disc. 6. §. 10. § 11.*

2. Si mandâsti vel consuluisti furtum, quod etiam secutum est, sed dubitas, an ex tuo consilio, teneris saltem pro rata dubii, quia possessio est contra te, & præsumptio pro efficacia consilii, nisi aliunde pro te sit præsumptio vehementior. Idem est, si consensisti tributo vel causæ iniquæ, & dubitas, an ante tuum consensum causa jam per majora vota fuerit sufficienter conclusa. *Molin. Sanchez. Lug. d. 19. num. 21.*

3. In dubio, an res, quam teneris restituere, sit materia gravis vel levis, peccas mortaliter, si non

non restituas, quia exponis te periculo iniquè detinendi rem alienam gravem, & Dominus habet jus repetendi rem suam, sicuti est, sive magnam, sive parvam.

19. 4. In dubio, an res, quam iniquè consumpsisti, apud Dominum fuisset melioranda vel plus valitura, quamvis delictum tuum sit certum, non teneris tamen, nisi pro rata dubii, quia Dominus nec certum jus habet ad istum valorem, nec ejus possessionem, cum dubium sit, an Dominus illum unquam fuisset percepturus, nec pro jure dubio tantum restitui debet, quantum pro jure certo. *Dicast. Sporer, Leseck p. 227.*

5. In dubio, An ex re aliena bonâ fide consumpta sis factus ditior, ad nihil teneris, quia est possessio pro libertate, usque dum constet rem alienam apud te adhuc æquivalenter existere,

20. 6. Si debitum sit certum, & probabiliter tantum judicas te satisfecisse, saltem teneris ad arbitrium viri prudentis pro rata probabilitatis, ut probabiliter docent *Laym. Dian. Tamb. l. 1. c. 3. §. 7.* eò quòd pro jure incerto non debeat tantum solvi, quantum pro jure certo: nec obstat, quòd videaris esse in possessione pecuniæ, quâ te non tenearis spoliare pro solutione probabiliter tantum debita, nam etiam lex solvendi seu debitum est in certa possessione, cui non videtur planè satisfieri per solutionem tantum probabilem; & licet debitor possideat pecuniam solvendam, id parum refert, dubium enim non versatur immediatè circa ipsam pecuniam, cujus sit, sed circa jus petendi debitum, an sit, & ideò dicitur creditor possidere, quia, cum debitum extiterit, & non constet esse extinctum,

Extum,

atum, creditor possidet durationem debiti; quod clarè constat à pari, nam qui ex pœnitentia vel voto debebat eleëmofynam dare, & dubitat, an dederit, etiam ipse possidet pecuniam, & tamen in ipso dubio non stat possessio pro ipso, sed pro obligatione pœnitentiæ vel voti, quæ semel exitit, & non probatur extincta; ergo similiter in præsentis Casu non possidet debitor, sed debitum seu obligatio solvendi, quæ semel exitit, & non probatur extincta, V. dicta *Cas. s. à n. 18.* hinc, si hæredes Titii in libro Titii reperiant capitale à Cajo susceptum esse solutum, è contra hæredes Caji adhuc inveniant chyrographum, neque debitum in libris extinctum, hæredes Titii debebunt iterum solvere vel totum, vel factâ compositione arbitrio viri prudentis pro ratâ dubii, quia debitum est certum, solutio autem incerta.

QUÆR. III. Quo ordine damnificatores iniusti restituere teneantur? 21.

R. I. Ante omnes tenetur restituere, qui rem alienam in se vel in æquivalenti, eò quòd ex ea factus sit ditior, detinet, vel malâ fide consumpsit; *Ratio* patet, quia adest titulus rei acceptæ, quæ est radix prima & fortissima restitutionis.

2dò. Loco restituere obligatur, qui fuit causa principalis & Physicè executiva damni, id est, qui nemine mandante nomine proprio damnum intulit.

3. Si plures ad damnum concurrerunt, ante reliquos tenetur mandans, quia hic est causa principalis, & ejus nomine vel gratiâ illatum est.

4. In defectu causæ principalis, id est causâ principali nolente vel non valente restituere,

tene-

tenetur consulens, consentiens, recipiens & adjuvans, absque ullo tamen ordine, quia hæ causæ non sunt sibi subordinatæ, nec una agit nomine alterius, nec obligantur æqualiter, sed plus vel minus, prout una magis vel minus alterâ in damnum influxit; ita quoad rem ferè omnes. *Ratio est*, quia, qui fuit principalior & potior in damnificando, etiam debet esse potior in restituendo, sed, qui Physicè & nomine proprio damnum intulit, magis & principalius damnificavit, quàm qui tantum cooperantur & nomine alieno tanquam instrumenta damnum causant; ergo.

5. Demum in defectu causarum positivè cooperantium tenentur causæ negativæ, idque sine ordine, quia in damnum propriè non influunt, sed purè non impediunt, nec una per se subordinatur alteri. *Ex dictis*

22. *Inferuntur sequentia.* 1. Si causæ minus principales consumplerunt vel participarunt ex re aliena, tenentur primò, & ante causam principalem restituere, quantum participarunt, quia eatenus tenentur ex re accepta, quæ est prima radix restitutionis, unde his restituentibus causa principalis, quæ nihil ex præda participavit, est libera, ita ut, si coacta fuerit loco aliarum solvere, hæ teneantur satisfacere principali, quæ succedit loco Domini. De cætero, quando causæ minus principales nil ex re aliena participarunt, tenentur tantum in defectu principalis, quâ restituyente sunt liberæ, aut, si coactæ fuerint aliquid exsolvere, illud refundere tenebitur principalis seu mandans, quia egerunt tanquam instrumenta nomine mandantis, qui propterea tenetur eas servare indemnes. *S. Thom. q. 7. ad. 2.*

2. Si

2. Si plures communi consilio vel consensu
damnum inferant, & unus solus totum restituat,
tenentur cæteri contribuere suam partem. Ratio
est, quia sunt socii injustæ damnificationis, ergo
& debent esse socii restitutionis, quòd si aliqui si-
mul teneantur ex re accepta, in tantum primò &
soli tenebuntur.

3. Si mandans seu causa principalis sit dolo
circumventa, ùt si Consiliarius Principi non in-
telligenti suadeat tributum aut bellum injustum,
Advocatus clienti suo rudi iniquum processum;
solus Consiliarius tenetur restituere utpote sola
& principalis causa damni, non verò Princeps
vel cliens, qui malum consilium bonâ fide sunt
executi. Et universaliter omnes, qui ex officio
tenentur bene consulere, ùt Consilarii, Medi-
ci, Chirurghi, Advocati, Confessarii, &c. Si ex
crassa ignorantia seu ex defectu scientiæ ad offi-
cium suum requisitæ, malè consulendo, causam
præbeant damni spiritualis vel temporalis; obli-
gando v. g. ad restitutionem, suadendo contra-
ctum iniquum, &c. tenentur ad omne damnum
sive consultantis sive tertio illatum, qui verò bonâ
fide secuti sunt, ad nihil tenentur, nisi in quan-
tum facti sunt ditiores: væ igitur hinc supinæ mul-
torum negligentia!

4. Si remittatur debitum principali, etiam re-
mittitur minùs principalibus, quia hi non obli-
gantur, nisi in defectu principalis, & illo solvente
sunt liberi; ergo etiam sunt liberi, si illi debitum
remittatur: econtra, si debitum remittatur uni
causæ minùs principali, hoc ipso non re-
mittitur principali aut cæteris minùs
principalibus ob rationem
oppositam.

CASUS